

ІСТОРИЯ СТАНОВЛЕННЯ ТОВАРНИХ БІРЖ ТА ТЕНДЕНЦІЇ ЇХНЬОГО РОЗВИТКУ

студентка гр. МК-01 Ахрамєєва М.В., асистент Голишева Є.О.

Ефективна діяльність сучасного ринку прямо залежить від середовища, у якому воно знаходиться. Одним з основних факторів, що забезпечує розвиток ринкових відносин, є розвиток товарних бірж. Вони виконують цілий ряд життєво важливих функцій для ринків основних видів товарів. Однак, на сьогодні спостерігається значний спад біржової активності, що може негативно вплинути на стан економіки. Розвиток сучасної економіки неможливий без функціонування продуктивного механізму збуту продукції, тому важливість товарних бірж в сучасній економіці зростає. До того ж, їхні функції та завдання змінюються з часом. З цього випливає необхідність дослідження особливостей і тенденцій розвитку таких елементів економіки, як товарні біржі.

Сучасні біржі і принципи біржової торгівлі товарами мають багатовікову історію становлення і розвитку. Аналіз наукових джерел дав змогу визначити її основні етапи (рис. 1).

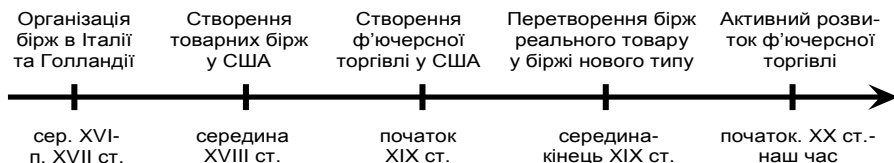

Рис. 1 – Етапи розвитку біржової торгівлі

Поява товарних бірж відноситься до XVI ст. Вважається, що перша товарна біржа була створена в 1531 р. в Антверпені. У ній брали участь торговці з різних країн Європи. За образом Антверпенської біржі були створені Ліонська (1545 р.), Лондонська Королівська (1556 р.) та інші біржі.

Промислова революція викликала значне зростання попиту на сировину і продукти, призвела до збільшення обсягу і номенклатури торгівлі, посилила вимоги до якості товару і регулярності постачань.

Важливим етапом розвитку біржової діяльності стало виникнення ф'ючерсної торгівлі і, як результат, поява нових видів бірж – ф'ючерсних. У цей час збільшилося значення бірж як центру ціноутворення та страхування ризиків та зменшилося їхнє значення як центрів торгівлі реальним товаром.

На початку XX століття ф'ючерсна торгівля стала розростатися швидкими темпами. [2].

Проаналізуємо становлення товарних бірж в Україні. Одними з перших на території України, виникають біржі в Кременчуці (1834 р.) та в Одесі (1848). Свій активний розвиток товарні біржі в Україні отримують

завдяки появі і розвитку залізниць, комерційних банків, торговельних відносин з країнами світу.

На думку авторів, процес розвитку біржової торгівлі в Україні проходив не рівномірно, а скоріш стрибками. Це пов'язано з особливостями розвитку комерційних відносин, історичними подіями на території країни. Так, наприклад, значна активізація біржової діяльності спостерігається у середині XIX ст., у період НЕПу, на початку 90-х рр. XX ст.

Сьогодні в Україні функціонують 39 акредитованих товарних бірж у всіх областях країни. Українським біржам притаманні такі особливості, як:

- значна концентрація біржової торгівлі в окремих регіонах;
- низький ступінь спеціалізації напрямків;
- відносно невеликий статутний капітал бірж.

Щодо тенденції подальшого розвитку біржової торгівлі, то очікується зміна структури товарів на біржах у бік збільшення продукції енергетики, дорогоцінних та кольорових металів та продовольчих товарів.

Сьогодні існує тенденція переходу біржової торгівлі від економічно розвинутих країн (Японія, Великобританія, США) до нових регіонів, що швидко розвиваються (Китай, Бразилія, Росія, Південна Корея, Сінгапур, Філіппіни, Малайзія та ін.).

Впровадження нових технічних засобів, нових можливостей мережі Internet дозволяє автоматизувати процес біржової торгівлі, зменшити кількість посередників, спростити та поліпшити якість процесів обслуговування на товарних біржах.

Через обмежену прозорість позабіржового ринку, з'являється тенденція поєднання деяких його інструментів з інструментами біржової торгівлі, що знижує ризик здійснення торгових операцій.

1. Закон України «Про товарну біржу» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1956-12>.

2. Беренштейн Б.Л. Перспективи розвитку українського біржового аграрного ринку / Беренштейн Б.Л. // Економіка АПК. – 2010. – №1. – С. 50-56.

3. Дудяк Р. Організація функціонування та розвиток товарних бірж України в умовах економічної кризи / Р. Дудяк, Ф. Миколайш, Н. Ситник // Вісник Львівського національного аграрного університету. Економіка АПК – 2011. – №18 (1). – С. 157-164.

4. Васильев Г.А. Товарные биржи / Г.А. Васильев, Н.Г. Каменева. – М. : Высшая школа, 1991.

5. Нужна О. Товарні біржі як важлива складова інфраструктури агропромислового ринку / О. Нужна // Бухгалтерський облік і аудит. – 2007. – № 9. – С. 33-36.

6. Столяров И.А. Товарная биржа – важнейший элемент саморегулирования рынка / И.А. Столяров // Рынок. – 2008 – №12.

7. Маневич В. Функции товарной биржи и основные направления биржевой политики в условиях перехода к рынку / В. Маневич // Вопросы экономики. – 2007 – №10. – С. 8.

8. Шебанін В.С. Сучасний стан і напрями активізації та удосконалення біржової діяльності на аграрному ринку / В.С. Шебанін // Економіка АПК. – 2009. – №7. – С. 103-107.

9. Шебаніна О. Біржовий ринок: ретроспектива розвитку, основні проблеми і напрями їх розв'язання / О. Шебаніна // Економіка АПК. – 2007. – № 3. – С. 104-109.

Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О. Ф. (м. Суми, 24–26 квітня 2013 р.) : у 4 т. / за заг. ред. О. В. Прокопенко. – Суми : Сумський державний університет, 2013. – Т. 4. – С. 17-18.